

בש"פ 1622/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 1622/15

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע בתיק
מ"ת 808-06-14 שניתנה ביום 25.2.2015 על ידי כב'
השופט נ' אבו טהה

תאריך הישיבה: י"ט באדר התשע"ה (10.3.2015)

בשם העורר: עו"ד יפית וייסבוך
בשם המשיבה: עו"ד ארז בן-אוריה

החלטה

ערר לפי סעיף 53(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוקהמעצרים), על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר-שבע (כבוד השופט נ' אבו טהה) מיום 25.2.2015 במ"ת 808-06-14, בגדרה נדחתה בקשת העורר לעיון חוזר בהחלטה לעצרו עד לתום ההליכים.

1. נגד העורר הוגש ביום 1.6.2014 כתב אישום, הכולל חמישה אישומים, המייחס לו ביצוע עבירות מין במשפחה

בין השנים 2012-2014.

העורר הוא סבן של הקטינות מ' ו-ח', ילידות 0.0.2003, המתגוררות יחד עם הוריהן באשקלון. ארבעת האישומים הראשונים מתייחסים למעשים שלכאורה ביצע העורר ב-מ', ובגינם הואשם באינוס קטינה בת משפחה, בניסיון לאינוס קטינה בת משפחה, במעשה סדום בקטינה בת משפחה, ובמעשה מגונה בקטינה בת משפחה. האישום החמישי מתייחס למעשה שביצע העורר כלפי ח' בגינו הואשם בניסיון למעשה מגונה בקטינה בת משפחה. פרטי העובדות שביסוד כתב האישום, כמו גם התשתית הראייתית שבידי המשיבה, מפורטים בהחלטת בית משפט זה (השופט י' דנציגר) שניתנה לפני זמן לא רב בערר קודם שהגיש העורר (בש"פ 8513/14, החלטה מיום 18.12.2014), ועל כן אין צורך לשוב על האמור גם במסגרת דנא.

בהחלטת בית משפט קמא מובאת סקירת השתלשלות העניינים בהרחבה, שעל עיקריה אעמוד להלן.

ביום 9.6.2014 הסכים בא-כוח העורר לקיומן של ראיות לכאורה ולקיומה של עילת מעצר, והופנה לקבלת תסקיר לבחינת חלופת מעצר בישיבת "מאור הנצח בירושלים". החלופה נבחנה על-ידי שירות המבחן, אך לא נמצאה ראווה, והעורר הסכים למעצרו עד תום ההליכים נגדו, תוך שמירת הזכות לפנות בבקשה לעיון חוזר כשתמצא חלופה הולמת.

2. ביום 9.9.2014 הוגשה הבקשה הראשונה לעיון חוזר, ובמסגרתה ביקש העורר לשחררו לחלופת מעצר במושב עוזיה, בפיקוח שני אחיו, חתנו (אביהן של המתלוננות), חבר של המשפחה ואישה נוספת. לאחר ששירות המבחן בחן את החלופה החדשה הוא לא המליץ על שחרורו של העורר לחלופה זו, ובית המשפט בהחלטתו מיום 13.11.2014 דחה את הבקשה לעיון חוזר, בהתבססו על עמדת שירות המבחן. בעיקר עמד בית המשפט על כך ששירות המבחן לא התרשם מהמפקחים המוצעים כגורמים סמכותיים המסוגלים להציב גבולות להתנהגותו של העורר, והדגיש כי מהאמור בתסקיר עולה חשש ממשי מפני שיבוש הליכי משפט הנובע מהדינמיקה של העורר עם משפחתו.

על החלטה זו הגיש העורר ערר לבית משפט זה (בש"פ 8513/14 הנ"ל), ובהחלטה מיום 18.12.2014 נדחה הערר. בית משפט זה דחה את טענות העורר בדבר כרסום בתשתית הראייתית עקב שינוי גרסתה של מ' בחקירתה השנייה. נקבע כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של העורר בעבירות המיוחסות לו, על-אף גרסתה השנייה של מ', וזאת בהתבסס על התרשמותה של חוקרת הילדים ועל יתר הראיות החיצוניות לעדותה.

באשר לחלופת המעצר, נקבע כי עיון בתסקירי שירות המבחן מגלה כי המפקחים אשר הוצעו על ידי העורר אינם מתאימים לשמש כמפקחים, ומשכך לא נפל פגם בהחלטת בית המשפט המחוזי. עוד צוין כי אין להתעלם מהערכת שירות המבחן לפיה שחרור העורר לחלופת מעצר בפיקוח בני משפחתו, המתקשים לבחון את השלכות המעשים על מ', עלול ליצור מצוקה נפשית אצל מ' ולהעצים את הפגיעה בה, ואולי אף לגרום להשפעה על ההליך המשפטי. השופט דנציגר הוסיף בשולי ההחלטה כי בפני העורר פתוחה הדרך לפנות בבקשה לעיון חוזר ולהציע חלופה אחרת, הכוללת מפקחים מתאימים שאינם בני משפחתו.

3. בהתאם לכך, ביום 29.12.2014 הגיש העורר לבית המשפט המחוזי בקשה שניה לעיון חוזר, ובמסגרתה

התבקש בית המשפט לבחון אפשרות לשחרור העורר לחלופה טיפולית – לגמילה מאלכוהול במסגרת "קהילת רטורנו", שכן נטען כי העורר סובל מהתמכרות לאלכוהול אשר מחמירה עם השנים. בית המשפט הורה לשירות המבחן להגיש תסקיר משלים לבחינת החלופה החדשה שהציע העורר, וביום 10.2.2015 התקבל התסקיר המשלים, ממנו עולה כי העורר לא התקבל לטיפול ב"קהילת רטורנו" בשל סוג העבירות המיוחסות לו בכתב האישום. עוד צוין, כי בשיחה שנערכה עם העורר הוא מסר כי אינו רואה כל בעייתיות בתחום צריכת האלכוהול, וכי היא אינה משפיעה על התנהגותו. לדבריו, הוא הסכים להשתלב בטיפול מאחר ובני משפחתו ביקשו זאת ממנו. שירות המבחן התרשם כי העורר עדיין מתקשה בבחינה עצמית ונוטה להשליך את הקשיים הכרוכים במצבו על גורמים חיצוניים לו. על כן, שירות המבחן סבר כי אין שינוי בהערכת הסיכון הגבוהה שתוארה בתסקירים הקודמים, וכי אין לשחררו ממעצר.

4. נוכח האמור בתסקיר המשלים, עתרה באת-כוח העורר לבחינת חלופת מעצר רביעית – מעצר בית בישיבת "אור ישראל" בירושלים, לצד איזוק אלקטרוני. בית המשפט נעתר פעם נוספת לבקשת העורר, והורה לשירות המבחן לערוך תסקיר נוסף אשר יבחן את החלופה החדשה המוצעת.

בתאריך 24.2.2015 התקבל התסקיר הנוסף, ממנו עולה כי מעצרו הממושך של העורר מגביר את תחושת הקורבנות שלו, וכי הוא מנסה להפעיל מניפולציות רגשיות גם על שירות המבחן, המאופיינות בסחטנות ותובענות רגשיות, ואשר נועדו להשפיע על ההמלצה לשחררו. בתסקיר צוין כי בכל אלה יש כדי להעצים את רמת הסיכון אשר תוארה בתסקירים הקודמים, שהוערכה כרמת סיכון גבוהה להתנהגות פורצת גבולות גם בתחום המיני. כן התחזקה התרשמות השירות מיכולתו הגבוהה של העורר להשפיע על סביבתו ועל גורמים חיצוניים לו ולהפעילם לצרכיו.

אשר לחלופת המעצר בישיבת "אור ישראל", מציין התסקיר כי מדובר במסגרת אשר נבחנה מספר פעמים על-ידי שירות המבחן, ואף נערכו ביקורים במקום, האחרון בחודש נובמבר 2013. לאורך השנים התגבשה עמדת שירות המבחן לפיה מקום זה אינו מתאים לשמש כחלופת מעצר, וזאת, בין היתר, משום שאין בישיבה הפרדה בין התלמידים לבין עצורי הבית, דבר אשר יכול להוות סיכון לניצול או לפגיעה. הוער כי היבט זה מקבל משנה תוקף נוכח מאפייניו של המבקש, הבאים לידי ביטוי בין היתר ביכולת גבוהה להשפיע על סביבתו ולרתמה לצרכיו. בנוסף צוין כי הישיבה ממוקמת בשכונת מגורים צפופה ושהייתם של עצורי בית להם מיוחסות עבירות מין, יכולה להוות סיכון לקורבנות פוטנציאליים בסביבת הישיבה. בתסקיר הובהר כי רמת הסיכון המיוחסת לעורר בתחום המיני אינה מופנית כלפי נכדו בלבד, וכי קיים סיכון שיפגע בקטינים המצויים בסביבת הישיבה. לבסוף, מצוין בתסקיר כי המסגרת בישיבה אינה נותנת מענה טיפולי לעברייני מין, ועל-כן, אין בשהות בה בכדי להביא לצמצום רמת הסיכון המינית הנובעת מהמבקש. שירות המבחן סיכם עמדתו בכך, כי בשל רמת הסיכון הגבוהה הנשקפת מהעורר, ובשל חוסר יכולתה של החלופה המוצעת לתת מענה הולם לרמת הסיכון, אין לשחררו לחלופה המוצעת.

בית המשפט בחן את האמור בתסקיר ואת טענות הצדדים, והגיע לכלל מסקנה כי דין הבקשה לעיון חוזר להידחות בשל מסוכנותו הגבוהה של העורר ואי-התאמתה של החלופה המוצעת לאיין מסוכנות זו.

על החלטה זו הגיש העורר את הערר שבפני.

5. להשלמת התמונה יצוין כי ביום 26.2.2015 התקיים דיון בבקשת המדינה להארכת מעצרו של העורר לפי סעיף 62 לחוק המעצרים בתשעים ימים נוספים (בש"פ 1180/15). בהחלטה מאותו יום (השופט א'שהם) נקבע כי עד למתן

עמוד 3

החלטה אחרת בבקשה יהיה העורר נתון במעצר, והוסף כי פתוחה בפני העורר הדרך להגיש ערר על החלטת בית משפט קמא מיום 25.2.2015. בהמשך לכך הוגש ערר זה.

הערר

6. בעררו טוען העורר כי משפטו צפוי להימשך עוד זמן רב, וכי כבר התעוררו קשיים ראייתיים משמעותיים אשר יקשו על הרשעתו. לטענת באת כוחו, מדובר במשפט מורכב, שיצריך שמיעת עדים מומחים, שצפוי לפיכך להימשך עוד פרק זמן משמעותי.

באשר לחלופות המעצר שנדחו על-ידי בית משפט קמא, מפנה העורר לפיסקה האחרונה בתסקיר המעצר האחרון שהוגש, ובה נכתב "אין אנו סבורים כי יש בחלופה כלשהי לתת מענה הולם לרמת הסיכון ואין אנו באים בהמלצה לשחרור ממעצר". לטענת העורר, שירות המבחן אינו יכול לסתור החלטה שיפוטית על-ידי הבעת עמדה עקרונית לפיה העורר לא ראוי לשחרור לחלופת מעצר מכל סוג שהוא. העורר מפנה בעניין זה לאמירה לפיה בידו להציע חלופות מעצר, שנאמרה על-ידי השופט דנציגר בשולי החלטתו בבש"פ 8513/14 הנ"ל, ושפורטה לעיל. עוד נטען, כי שירות המבחן לא פגש את העורר לפני הגשת התסקיר האחרון, ואילו לאחר שפגש בו בפעם האחרונה, לא נקט בעמדה כה גורפת כלפי העורר. העורר טען כי דעתה של קצינת המבחן המטפלת בעניינו "נעולה" והיא מפרשת התנהגות אנושית ורגשנית של עצור המבקש להשתחרר כהתנהגות מניפולטיבית.

לגופו של עניין, באשר לחלופה המוצעת בישיבת "אור ישראל", טוען העורר כי היא לא נבדקה מאז שנת 2011 על-ידי שירות המבחן, וכי מאז תוקנו הליקויים עליהם הצביע השירות בתסקיר. עוד נטען כי מנהל הישיבה הקודם אינו ממלא עוד תפקיד זה ועתה המקום מנוהל על-ידי הרב צבי רוזנגרטן, אשר התייצב בבית משפט קמא, ביחד עם המפקחים המוצעים, אך בית המשפט לא קיים עימם כל בירור במטרה לעמוד על טיבם ועל יכולותיהם לפקח על העורר. צוין כי גם בתקופה האחרונה שוחררו לחלופה זו נאשמים אחדים שהאשמו בעבירות מין ובעבירות חמורות נוספות (הוצגו החלטות בנדון), והמשיבה לא עררה על שחרורים לחלופה הנדונה. עוד נטען כי שירות המבחן לא שוחח עם המפקחים שהוצעו על-ידי העורר, וקבע כי הם אינם מכירים אותו, קביעה שאינה נכונה לטענתו. כמו כן, לטענת העורר לא נבדקה על-ידי שירות המבחן האפשרות לשחרור העורר לחלופה המוצעת כשמתווסף לכך איזוק אלקטרוני, כפי שהורה בית משפט קמא לשירות המבחן. העורר מוסיף כי החלופה המוצעת מרוחקת ממקום מגורי המתלוננת באשקלון, ומצויה במקום סגור, עם פיקוח בכל שעות היממה, ועל-כן יש בה כדי לאיין את מסוכנותו.

העורר מצוין כי הוא בן שישים, נעדר עבר פלילי, חולה סוכרת וסובל מהמעצר המתמשך זה למעלה מתשעה חודשים. נטען גם לחולשת הראיות ולהתמשכות המעצר. בסופו של יום ביקש העורר כי עניינו יוחזר לבית משפט קמא לשם בחינה של החלופה, תוך עריכת בירור מקיף של הסוגיה, לרבות חקירת מנהל הישיבה והמפקחים, במיוחד כשקיימת מחלוקת עובדתית חזיתית עם עמדת שירות המבחן ונוכח העובדה שבתי משפט מחליטים על שחרור עצורים לחלופה זו, גם כשמדובר בעבירות מין.

7. המשיבה טוענת לדחיית הערר. נטען, כי עמדת שירות המבחן באשר לחלופה המוצעת בישיבת "אור ישראל" גובשה הן על פי ניסיון העבר שהצטבר לאורך שנים והן על יסוד בחינה עדכנית. בהקשר זה ציין בא-כוח המשיבה (מפי שירות המבחן) מספר נתונים שהביאו לגיבוש העמדה השלילית לגבי יכולת המקום לשמש חלופה, בעיקר ככל שמדובר בנאשמים שיוחסו להם עבירות מין. בין היתר נאמר, כי במקום אין הפרדה בין סוגי האוכלוסיות (תלמידים, עצורים לסוגיהם וכו'), תלמידי הישיבה לא מודעים לאופי המעשים המיוחסים לעצורי הבית, המפקחים אינם מודעים לנסיבות המעצר, בידי המפקחים מצויים טלפונים ניידים, מדובר בשכונה צפופת אוכלוסין ובה ילדים רבים, העצור "קונה" את שהייתו במקום בדרך של מסירת קצבאות הבטוח הלאומי לישיבה, הלוואיות של אנשי המקום נתונה בראש ובראשונה לרב, ועוד.

עוד נטען, כי מתסקיר המעצר מיום 22.2.2015 עולה כי בחינת מצב הדברים העדכנית רק חיזקה את התרשמות שירות המבחן בדבר מסוכנות העורר, כך ששורש הבעיה נעוץ בקושי ליתן בעורר אמון.

דיון והכרעה

8. בבסיס המחלוקת שבין הצדדים מצויה עמדת שירות המבחן לפיה חלופת המעצר המוצעת נמצאה על ידו כלא מתאימה. אכן, שירות המבחן שלל, לכאורה, כל אפשרות למציאת חלופת מעצר שתיתן מענה הולם לרמת הסיכון הנשקפת מהעורר, אלא שאפשרות זו לא נשללה קטגורית על ידי בית משפט זה. נמצא, אפוא, כי שורש הבעיה מצוי בבחינת החלופה הקונקרטית.

עניינה של ישיבת "אור ישראל" כחלופת מעצר עלה בעבר בפסיקת בית משפט זה. בבש"פ 7535/13 מדינת ישראל נ' פלוני (10.11.2013) מתאר השופט א' רובינשטיין את "ההיסטוריה" (לאותה עת) של החלופה הנדונה ושל עמדת שירות המבחן לגביה, כמו גם מקרים בהם אישרו בתי משפט מחוזיים חלופה בישיבה זו בעבירות מין. עם זאת, בעניין שנדון על ידי השופט רובינשטיין החלופה לא נבחנה על ידי שירות המבחן ולפיכך בית המשפט לא ראה לאמצה. בצד האמור ציין השופט רובינשטיין: "... ככלל סבורני כי גישת בתי המשפט לחלופה פלונית צריך שתהיה אחידה למדי, למצער באשר לסוגי העבירות החמורים" (שם, פסקה יד). לדברים אלה אני מסכים, בכל הכבוד.

9. החלטת בית משפט קמא, בחלקה האופרטיבי (פסקה 8) קצרה ביותר ואין בה הנמקה המתייחסת לטענות העורר בעניין העובדות הנוגעות לחלופה המוצעת והמחלוקת עם ממצאיו של שירות המבחן בנדון. כפי שנטען וכפי שעולה מהחלטתו הנ"ל של השופט רובינשטיין ומהחלטותיהם של בתי המשפט שהוצגו בדיון, בפועל בתי המשפט מפנים עצורים לישיבת "אור ישראל" (ראו למשל החלטה שניתנה אך לפני כשבוע, ביום 3.3.2015, במ"ת 18078-01-15 בבית משפט השלום בירושלים (כב' השופטת ג'ויה סקפה שפירא), בה הוצע לשחרר נאשם בעבירות איומים לישיבת "אור ישראל" בפיקוחם של הרב צבי רוזנגרטן ושל מר שמעון מלכה. בית המשפט חקר את המפקחים המוצעים והתרשם מרצינותם, מהבנתם את תפקיד הפיקוח וכן התרשם כי יש בכוחה של החלופה המוצעת לקיים את תכלית המעצר, והחליט על שחרורו של הנאשם לחלופה זו). אכן, לא היה מדובר בעבירות מין, אך גם נאשמים בעבירות אלה שוחררו בעבר לחלופת מעצר בישיבה בניגוד לעמדת שירות המבחן.

מצב דברים זה, כשלעצמו, אינו מאפשר לקבל את עמדת שירות המבחן כסוף פסוק, וכפי שנאמר, ראוי שגישת בתי המשפט באשר ליכולתו של מוסד פלוני לשמש כחלופת מעצר תהיה אחידה ככל שניתן. אף כי, ככלל, הנתונים

המוצגים על ידי שירות המבחן זוכים (ובצדק) למידה רבה של אמון מצד בית המשפט, אי הבהירות באשר לטיב החלופה הנדונה לא נוצרה בעת האחרונה ולא החלה בקשר עם עניינו של העורר. בנוסף, העורר חלוק על שירות המבחן בשורה של עניינים יסודיים, כגון האם נערכה ביקורת של שירות המבחן בישיבה בסוף 2013 אם לאו, ומה היה טיבה; האם שירות המבחן נתן דעתו לחילופי המנהלים במקום ולמשמעות המהלך; האם שירות המבחן מודע לשיפורים שהוכנסו במקום; האם שירות המבחן התחשב לצורך גיבוש מסקנתו באפשרות של איזוק אלקטרוני במסגרת החלופה. כל זאת יש לבחון, בין בדרך של תסקיר משלים שיתבקש לענות על נושאים מוגדרים, בין בדרך של חקירת מנהל הישיבה והמפקחים ובין בכל דרך אחרת שימצא בית המשפט המחוזי לנכון.

יודגש, כי ראיתי לנכון להורות על מהלך כאמור לא רק נוכח טענות העורר והישיבה עצמה, אלא (בעיקר) נוכח העובדה שבעבר אימצו בתי משפט חלופות מעצר במקום ולפיכך נראה כי נדרש בירור מעמיק יותר כדי שתגובש עמדה ברורה בסוגיה, מה שיאפשר אחידות בפסיקה, ככל שניתן, בעניין אפשרויות אימוץ החלופה הנדונה.

כמו כן, יובהר כי אין לראות בהחלטה זו, המורה על קיום בירור נוסף ביחס לחלופה המוצעת, משום הבעת דעה בשאלת אפשרות שחרורו של העורר אליה. מובן כי שיקול הדעת המלא בעניין זה מסור לבית המשפט המחוזי, אשר ישקול את הנתונים שיתווספו לאחר הבירור הנוסף (ככל שיהיו כאלה) ביחד עם מכלול השיקולים הנוגעים לנסיבותיו הקונקרטיות של העורר ולאישומים המיוחסים לו, כמו גם למשמעות של הוספת איזוק אלקטרוני לתנאי השחרור.

10. סוף דבר, הערר מתקבל במובן זה שהתיק יוחזר לבית המשפט המחוזי בבאר-שבע אשר יקבע דיון בהקדם. למותר לציין כי אין באמור כאן התייחסות לשאלה האם יש מקום להאריך את מעצר העורר לפי סעיף 62 לחוק המעצרים בתשעים ימים נוספים ואין בהחלטה דנא משום הארכת מעצר כאמור (עניין הנדון בנפרד בבש"פ 1180/15).

ניתנה היום, כ"א באדר התשע"ה (12.3.2015).

ש ו פ ט